

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.11, november 2017

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Tilsyn ved dr.phil. Vibeke Winge

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Rasmus Christian Rask”

ved Kirsten Vad

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Grundtvig og Rask
- 3 Digtet
 - 3.1 Genre
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

Den danske sprogforsker Rasmus Kristian Rask døde af tuberkulose den 14. november 1832 i en alder af 44 år. Til hans minde skrev Grundtvig digtet “Rasmus Christian Rask”, som blev trykt i *Kjøbenhavns-Posten* den 24. november 1832. Rask anses internationalt som en af grundlæggerne af den sammenlignende sprogvitenskaber, selvom han står i skyggen af især tyske forskere. Dette skyldtes både, at han skrev på dansk, samt at flere værker forblev ufuldstændige og derfor utrykte. Han foretog flere længere rejser til bl.a. Island og Indien, hvor han indsamlede skriftlige kilder.

2 Grundtvig og Rask

Grundtvig og Rask havde begge et passioneret forhold til sprog – særligt oldnordisk og dansk. De var dog ikke enige om, hvordan oldislandsk sprog og litteratur skulle formidles til det moderne publikum, eller hvordan udformningen af moderne dansk skulle være (Blom 2013, s. 250). Dette førte til flere stridigheder mellem dem i deres yngre dage.

Den første konfrontation opstod i 1808, da de deltog på hver sin side i fejden om præfikset *ur-*. Fejden udsprang af Oehlenschlägers anvendelse af ordet “Urkraft” i “Baldur hin Gode” (1807, s. 143). Dette og andre lignende udtryk blev i en anmeldelse af W.H.F. Abrahamson kaldt for germanismer. Grundtvig tog parti for sin ven Christian Molbech, der argumenterede for, at ordet var dansk. Rask anså derimod – i lighed med Abrahamson – ordet som et fremmedlegeme i det danske sprog, og han kunne med etymologiske og semantiske argumenter afvise Molbechs påstand.

I 1810 opstod en ny strid i forbindelse med Rasks kritiske anmeldelse af Grundtvigs prøveoversættelse af *Den ældre Edda*. Her kritiserede han Grundtvigs oversættelse for både at være faktuel forkert og arkaiserende. Rask efterlyste “lidt mere Anvendelse af islandsk Sprogkundskab, lidt mere Sæmpelhed og Natur i det danske Foredrag, og endelig mere Enhed i Versifikationen [sic]” (Rask 1810, sp. 548). I “Noget om Hr. Rasks Betænkeligheder” (1810) anerkendte Grundtvig, at Rask havde ret i noget af sin kritik, men forsvarede sig med, at han ønskede en gendigtning, der kunne give samtiden de rette konnotationer.

Læs mere

Læs mere om fejderne mellem Grundtvig og Rask i indledningerne til [“I Anledning af Hr. Rasks Fremfærd i Urstriden, og hans tvetydige Anmærkning om splinterny Opdagelser i Mytologien”](#) og [“Noget om Hr. Rasks Betænkeligheder angaaende Eddas Oversættelse”](#).

De lagde dog stridighederne bag sig i 1816 og påbegyndte et samarbejde om oversættelsen af det angelsaksiske digt *Bjovulf*. Rask stod hovedsaglig for etableringen af en pålidelig tekst, Grundtvig for oversættelsen, og de tilføjede hver især anmærkninger, hvor de var uenige. I “Om Bjovulfs Drape eller det af Hr. Etatsraad Thorkelin 1815 udgivne angelsachsiske Digt” fra *Danne-Virke* 2, 1817, beskrev Grundtvig Rask som “en i Sprogets Grammatik langt kyndigere Mand [...], af hvem jeg gierne lod mig lære [dvs. belære]” (1817, s. 215). Sammen nåede de igennem *Bjovulfs* første 14 digte, inden Rask i oktober 1816 rejste til Stockholm. Rask vendte først tilbage til Danmark i 1823, og Grundtvig afsluttede derfor selv oversættelsesarbejdet af *Bjovulf*.

3 Digtet

Som deres tidlige kontroverser viste, havde Grundtvig og Rask forskellige tilgange til sproget. Rask ønskede at udrede sprogets rødder gennem en sammenligning af strukturer uden større interesse for dets iboende kultur, mens Grundtvig ønskede at belyse kulturen og at få de gamle tekster og sprog bragt til live igen (Blom 2013, s. 256).

Forskellen på deres sprogsyn kommer til udtryk i Grundtvigs mindedig. Rask karakteriseres ud fra hans studier af de døde sprog, hvilket ikke var noget Grundtvig havde meget tilovers for. Grundtvig interesserede sig for det levende ord, og for ham

var de døde sprog uden eksistensberettigelse, da de netop ikke taltes længere (jf. Auken 1998, s. 134). Ifølge digtet er de døde sprog stumme, og dyrkelsen af dem foregår i mørke huler. Selvom Rask har ofret sit liv til studierne af de døde sprog, hylides han for at have brændt for sit felt og tændt lys i sprogforskningens mørke. Deres forskellige tilgange til sproget gør dog, at Rask ikke kan betegnes som en af skjaldens (Grundtvigs) brødre, men anses dog som en af "Skjaldens Frænder" (strofe 5).

Sidste strofe kan ses som en opfordring til de endnu levende sprog om at sørge for Rasks eftermæle, dette på trods af, at Rask ifølge Grundtvig miskender dem. Sune Auken kalder dette Grundtvigs trumf og dementi over Rasks virke: Ironisk nok er det kun på grund af det levende sprog, der ikke er stumt som de døde, at Rask vil få et eftermæle (Auken 1998, s. 136).

3.1 Genre

"Rasmus Christian Rask" er et lejlighedsdigt – og nærmere betegnet et dødedigt. Dødedigtningen er en genre, hvor den afdøde ofte hylides og beskrives i positive vendinger. Grundtvig skrev flere digte i denne genre, og han havde tradition for at give sin ærlige bedømmelse af den afdøde. Hensyn til privatliv og familie fandtes ikke hos ham, og dommen kunne til tider være barsk (jf. Lundgreen-Nielsen 1981, s. 76). Grundtvig anvendte digtet til at vise sin respekt for Rask, samtidig med at han misbilligede dyrkelsen af de døde sprog.

4 Anvendt litteratur

- Auken, Sune (1998) *Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrik Thomsen*. København.
- Blom, Alderik (2013) "Rasmus Rask and Romanticism" i *Beiträge zur Geschichte der Sprachwissenschaft*, 23:2, s. 241-274. Münster.
- Grundtvig, N.F.S. (1810) "Noget om Hr. Rasks Betæneligheder angaaende Eddas Oversættelse" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, 13. februar, nr. 37, sp. 588-590, og 17. februar, nr. 38, sp. 594-598. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1817) "Om Bjovulfs Drape eller det af Hr. Etatsraad Thorkelin 1815 udgivne angelsachsiske Digt" i *Danne-Virke et Tids-Skrift*, bind 2, s. 207-289. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1981) "Rød og hvid i Billedsalen." Grundtvigs døds- og mindedigte II" i *Grundtvig-Studier* 1981, s. 47-83. København.
- Oehlenschläger, Adam (1807) "Baldur hin Gode" i *Nordiske Digte*, s. 129-232. København.
- Rask, Rasmus (1810) "Nogle Betænkninger om den i Skilderiet No. 30 lovede Oversættelse af Edda" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, 30. januar,

nr. 34, sp. 529-534, og 6. februar, nr. 35, sp. 545-548. København.